

SIIPIRIKKO 2/79

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.
PL 119 80101 Joensuu 10

Puheenjohtaja: Risto Juvaste 80510 Onttola puh. 80293

Varapuheenjohtaja: Pentti Tanninen Riihisärkänkatu 10 C 12,
80160 Joensuu 16

Sihteeri: Jouni Pursiainen 80330 Reijola puh. 87175

Jäsens sihteeri: Risto Laitinen 82220 Niittylahti puh. 87267

Rahastonhoitaja: Juhani Hyttinen Sorvarinkatu 6 80150 Joensuu 15
puh. 821482

Muut hallituksen jäsenet: Jukka Heikkinen Lamminkyläntie 3 81730 Liek-
sa 3, Juha Miettinen Värttinätie 28 80260 Joensuu 26 ja Pekka Puusti-
nen Kalevankatu 12 D 22 80110 Joensuu 11

Lehden toimituskunta: Juhani Hyttinen, Matti Kapanen ja Paavo Liimatta.

Tilausasiat: Lehti ilmestyy 3 kertaa vuodessa. Jaetaan jäsenille jä-
senmaksua vastaan. Jäsenmaksun suuruus v. 1979 20 mk (opiskelijat 12 mk).
Siipirikon tilausmaksu v. 1979 18 mk. Irtonumerot 4 mk (+ 2 mk posti-
tuskuluja).

Yhdistyksen postisiirtotili: KU 879 55 - 8/Pohjois-Karjalan Lintu-
tieteellinen Yhdistys r.y./Hyttinen Sorvarinkatu 6 80150 Joensuu 15.

Kansi Pulmussirri (Valokuvannut Matti Kapanen)

Piirroksat: Piekanoja ja varpushaukka (s. 44), tilhiä (s. 45) ja
pikkutiira (s. 57) Matti Kapanen

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Syysmuuton kulku 1978 Pohjois-Karjalassa	35
Muuton alkaminen, päämuutto ja päättyminen: Paavo Liimatta ...	35
- Iso linnut: Paavo Liimatta	40
- Arktinen muutto: Paavo Liimatta	41
- Pedot: Mauri Leivo	43
Syksyn 1978 vaelluslinnut: Matti Kapanen	45
Muuton tarkkailusta Mulossa alkusyksyllä 1978: Jouni Pursiainen	49
Pedot syksyllä 1977: Jouni Pursiainen	51
Käyntikirjan kertomaa: Ilkka Lemmetyinen	52
Metson soitimella: Olavi Eskelinen	55
Satunnaisvieraina: - Pikkutiira (Sterna albifrons) ensi kerran Pohjois-Karjalassa: Ilkka Lemmetyinen, Juha Miettinen ja Jouni Pursiainen	57
- Isohaarahaukka (Milvus milvus) Liperin Viinijärvellä kevääl- lä 1971: Olavi Eskelinen	59
Tiedonantoja	59
Tiedotuksia	60
Yhdistyksen kirjastosta	61
Siipirikko kaipaa	62
Määrittelyspätkinä	63
Ilmoituksia	64

★ = Valtakunnallisen (Suomen lintutieteellisen yhdistyksen) rari-
teettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.
☆ = Alueellisen rarieteettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.

SYYSMUUTON KULKU 1978 POHJOIS-KARJALASSA

Paavo Liimatta

Syysmuuttohavaintonsa yhdistyksen lomakkeilla lähettivät seuraavat
henkilöt: Joensuusta Juhani Hyttinen, Esa Lavikainen, Paavo Liimatta,
Juha Miettinen ja Jukka Turunen, Lieksasta Jukka Heikkinen, Antti
Hämäläinen, Esko Lappi ja Matti Riikonen, Liperistä Lauri Karttunen,
Outokummusta Arto Juvonen, Jukka Kinnunen, Mauri Leivo ja Hannu Ri-
konen, Polvijärveltä Petri Hottola, Pyhäselästä Risto Laitinen ja
Jouni Pursiainen, Rääkkylästä Veijo Turunen ja Tohmajärveltä Tuomo
Eronen. Lisäksi olen ottanut käyttöön Höytiäisen kanavan havainto-
kirjaan merkityt havainnot.

Petomuuton on koonnut Mauri Leivo, muut yllekirjoittanut.

MUUTON ALKAMINEN, PÄÄMUUTTO JA PÄÄTTYMINEN

Otsikossa mainitut havainnot olen koonnut tuttuihin taulukoihin.

Suokukkoja (Valok. V. Turunen)

Muuton alkaminen

1. havainto
 27.7. 1 SW Pyh Mulo
 1-8. 1 ad p Lip Viiniranta
 2.8. 1 SE Pyh Mulo
 5.7. 2 p Out Vuonos
 19-20.8. 1 juv/tp p Out
 19-20.8. 1 S Pyh Mulo
 8.7. 2 p Out Vuonos
 19-20.8. 1 juv/tp p Out
 19-20.8. 1 S Pyh Mulo
 6.7. 7 ei pes. Out Vuonos

2. havainto
 30.7. 1 kiert. Out Vuonos
 5.8. 1 SE Lip Onkisalmi
 3.8. 1 S Pyh Mulo
 8.7. 2 p Out Vuonos
 19-20.8. 1 juv/tp p Out
 19-20.8. 1 S Pyh Mulo
 6.7. 7 ei pes. Out Vuonos

1. havainto
 27.7. 1 SW Pyh Mulo
 1-8. 1 ad p Lip Viiniranta
 2.8. 1 SE Pyh Mulo
 5.7. 2 p Out Vuonos
 19-20.8. 1 juv/tp p Out
 19-20.8. 1 S Pyh Mulo
 8.7. 2 p Out Vuonos
 19-20.8. 1 juv/tp p Out
 19-20.8. 1 S Pyh Mulo
 6.7. 7 ei pes. Out Vuonos

1. havainto
 27.7. 1 SW Pyh Mulo
 1-8. 1 ad p Lip Viiniranta
 2.8. 1 SE Pyh Mulo
 5.7. 2 p Out Vuonos
 19-20.8. 1 juv/tp p Out
 19-20.8. 1 S Pyh Mulo
 8.7. 2 p Out Vuonos
 19-20.8. 1 juv/tp p Out
 19-20.8. 1 S Pyh Mulo
 6.7. 7 ei pes. Out Vuonos

Valkoviklo 12.6. 3 p Out Vuonos
 Mustaviklo 5.6. 1 p Out Vuonos
 Pikkuisri 25.6. 1 p Joe Höyt.kan.
 Lapinsirri 26.6. 1 p Out Vuonos
 Suosirri 8.7. 1 p Out Vuonos
 Kuovassirri 1.7. 1 p Out Systeemjärvi
 Pullussirri 13.8. 1 ad Lie Silkaudot
 Isosirri 20.7. 1 ad p Out Systeemjärvi
 Jääkäisirriäinen 10.7. 1 p Out Vuonos
 Vesipääsky 28.6. 2 p Out Vuonos
 Selkälökki 18.7. 1 m Out Vuonos
 Harmaalökki 19.7. 3 m Pyh Mulo
 Naurulökki 4.7. 1 m Pyn Niittylahti
 Kalatiira 4.7. 1 m Out Vuonos
 Uutukyyhky 5.8. 1 m Out Systeemjärvi
 Sepelkyyhky 20.7. 5 m Out Alavi
 Suopöllö 24.8. 1 p Joe Höyt.kan.
 Tervepääsky 8.7. 10 p Out Vuonos
 Kiuru 30.7. 1 m Out Vuonos
 Haarpääsky 18.7. 50 p Out Vuonos
 Rävästääpääsky 10.7. 10 p Out Vuonos
 Törmepääsky 10.7. 30 p Out Vuonos
 Mustavaris 19.9. 1 Joe Ikksenjoki
 Penkaloinen 6.9. 2 Lie Kaakkurivaara
 Kulorastas 10.8. 2 m Out Systeemjärvi
 Räkätirastas 29.7. 1 m Out Systeemjärvi
 Laulurastas 1.9. 1 m Joe Sirkkala
 Punakylkirastas 28.7. 6 m Pyh Mulo
 Mustarastas 29.7. 1 m Out Systeemjärvi
 Kivitasku 5.8. 1 m Out Vuonos
 Lepplintu 5.8. 1 m Out Systeemjärvi
 Siirrinta 30.7. 4 p Joe Höyt.kan.
 Punarinta 24.7. 1 p Pyh Mulo
 Pensaakerttu 19.8. 1 Lie Lampela
 Hernekerttu 15.8. 1 Lie Lampela
 Pajulintu 20.7. 3 m Out Systeemjärvi
 Harmaaleppo 17.8. 2 m Out Systeemjärvi
 Rautainen 20.8. 1 m Out Systeemjärvi
 Metsäkirvinen 16.7. 2 m Out Jokipohja

Miittikirvinen 22.7. 2 m Pyh Mulo
 Lapinkirvinen 3.8. 1 p Out Jokipohja
 Västäräkki 5.7. 5 m Out Systeemjärvi
 Keltavästäräkki 16.7. 1 m Out Systeemjärvi
 Lapinharakka 3.8. 1 p Out Vuonos
 Kottarainen 17.7. 30 p Pyh Mulo
 Hempo 27.7. 3 m Out Matovaara
 Peippo 23.7. 5 m Out Systeemjärvi
 Järripeippo 24.7. 1 m Out Vuonos
 Pohjansirku 22.7. 2 p Pyh Mulo
 Peltosirku 10.7. 2 m Out Vuonos
 Pajusirku 4.8. 1 m Out Vuonos
 Lapinsirku 27.8. 1 p Joe Höyt.kan.
 Pullunen 5.10. 1 m Joe Vehkalahti

Päämuutto
 Silkkilukku 20-24.8. ja 2.10. 50 p Out Systeemjärvi
 Kustakurkku-u. 13.7. 15 ad ja 2.8. 15 ad + 1 juv p Out Vuonos
 Siniorsu 16.9. 150 p Lie Kevätlahti, 13.10. 160 p Out Vuonos ja
 21.10. 110 p Joe Höyt.kan.
 Tavi 12.8. 400 yks. ja 17.8. 300 yks. Out Systeemjärvi
 Heinätavi 29.7. 20 yks. ja 9.8. 10 yks. Out Systeemjärvi
 Joutsiorsa 17.8. 120 yks. Out Systeemjärvi
 Haapana 20.8. 350 yks. Out Systeemjärvi
 Lapasorsa 20.8. 17 p ja 28.8. 20 p Out Vuonos
 Tukkasotka 16. ja 25.8. 40 p ja 19.8. 70 p Out Vuonos
 Punaotka 20.8. 21 p Out Vuonos
 Telkkä 15.8. 80 p ja 21.8. 70 p Out Vuonos
 Anadinae 20.8. 1200 p Out Systeemjärvi
 Mengus sp. 20.10. 45 m Out Systeemjärvi
 Nokikana 7.9. 85 p Out Systeemjärvi
 Tyttöhyöppä 10.8. 100 p Out Sätös, 26.8. 60 m Out Systeemjärvi, 28.8. 60 p Lie Kevätlahti
 Pikkuylli 16.7. 15 ad + 1 juv p Out Jokipohja, 25.7. 20 p Out Vuonos
 Kapustarinta 28.8. 39 m Out Vuonos
 Taivaanvuohi 9.8. 67 p suppealla alueella Out Systeemjärvi
 Isokuvu 30.7. 34 ja 10.8. 20 Joe Höyt.kan.
 Liro Ad-linnut: 7.7. 50 p, 10.7. 60 p ja 13.7. 50 p Out Vuonos,
 7.7. 70 p ja 13.7. 45 p Out Systeemjärvi; juv-linnut:
 24.7-4.8. 30-60 p Out Vuonos, 23.7-3.8. 40-60 p Out
 Systeemjärvi
 Rantasipi 2-3.8. 30-35 p Out Vuonos
 Metaviklo 25-6. 8 p ja 30.7. 4 p Out Jokipohja

Valkoviklo 24.6-1.7. 30-32 p Out Systeemjärvi, 2.8. 26 m + 2 p
 Out Vuonos
 Mustaviklo 2.8. 16 m Out Vuonos
 Suolurkko 8.7., 6. ja 9.8. 50 p Out Systeemjärvi
 Selkälökki 17.9. yht. 10 m Out Keskusta
 Harmaalökki 25.9. 30 p Out Juojjärvi
 Kalalökki 2.9. 27 ad + 5 juv, 16.9. 31, 17.9. 20 ja 23.9. 20 m
 Lie Kevätlahti, 16.9. 20 p Lie Pielinen Orkiallio
 Haurulökki 28.8. 10 Lie Kevätlahti, 13.9. 50 p Out Juojjärvi
 Pikkulökki 1.8. 10 juv + 1 ad p Lip Viiniranta
 Kalatiira 1.8. 300 p Lip Viiniranta, 4.8. 12 m Out Vuonos
 Sepelkyyhky 8.9. 200 p Out Alavi, 8. ja 12.9. 200 p Lie Riikola
 Tervepääsky 5.8. 106 m + 100 p, 15-17.8. 50-100 p Out Vuonos
 Haarpääsky 21.8. 300 m Out Systeemjärvi, 27.8. 500 p ja 29.8. 350 p Out
 Matovaara, 12.9. 300 p Out Sätös
 Rävästääpääsky 27.8. 100 p Out Matovaara
 Törmepääsky 28.7. 100 p Pyh Mulo
 Hirundinade 17.8. 1000 yöpyvää Out Laikanlahti, 24.8. 480 m Out
 Systeemjärvi + Vuonos
 Kiuru 24.9. 30 kiertel. Joe Iksemmiityt, 24.9. 32 kiertel.
 ja 30.9. 27 E Pyh Mulo
 Kulorastas 1.10. 8 kiertel. Joe Vehkalahti
 Räkätirastas 1.10. 200 Lie Kevätlahti, 1.10. ja 14.10. 200 Lie Tuira-
 Tolvala
 Punakylkirastas 16.9., 17.9., 27.9. 50 p Lie Keskustan ymp., 1.10. 50
 Lie Kevätlahti ja Lie Tuira
 Turdus sp. 16.9. yht. 1100 m ja 21.9. yht. 900 m Out Keskusta,
 24.9. yht. 602 m Out Systeemjärvi, 27.9. yht. 1000 m
 Out Kustajoki
 Pensastasku 6.8. 20 p Out Jokipohja
 Lehtokerttu 12. ja 13.8. 10 p Out Jokipohja
 Pensaakerttu 15, 26 ja 28.8. 10 p Out Jokipohja
 Pajulintu 4.8. yht. 34 S-SE ja 5.8. yht. 32 S-SS puita pitkin
 Out Systeemjärvi, 18.8. 50 p Out Jokipohja
 Rautainen 9.9. yht. 34 m ja 14.9. yht. 32 m Out Keskusta
 Metsäkirvinen 24.8. yht. 147 S-SW Out Vuonos + Systeemjärvi
 Miittikirvinen 16.9. yht. 90 m Out Keskusta, 21.9. yht. 88 m Out Sys-
 määjärvi + Vuonos, 23.9. yht. 86 m Joe Iksemmiityt
 Lapinkirvinen 3., 8. ja 9.9. 10 p Out Vuonos
 Västäräkki 28.8. yht. 95 m ja 3.9. 150 p Out Vuonos
 Keltavästäräkki 30.7. 40 p ja 2.8. 54 m Out Vuonos, 28.8. 70 Lie Kevätl.
 Lapinharakka 10.9. 9 p Out Sätös
 Kottarainen 25.8. 2500 p, 2. ja 3.10. 2000 yöpyvää Out Systeemjärvi
 Hempo 22.9. 150 9-SW Out Systeemjärvi
 Punavarunen 10.8. yht. 16 m Out Systeemjärvi
 Peippo 5.9. 150 p Pyh Mulo, 24.9. 100 Lie Tuiraanvaara

Järripeppo 15.9. 100 Lie Määräjälahti, 2.10. 70 p Out Jokipohja
 Pringilla sp. 14.9. yht. 1820 m S klo 5-7 ja 17.9. yht. 2600 S-SW klo 5-11 Out Keskuksa
 Peltosirkku 5.8. 8 m ja 7.8. 5 m Out Systeemijärvi
 Pajusirkku 26.8. 150 p ja 16-19.9. 80-100 p Out Jokipohja
 Pohjansirkku/ 26.8. 20 p Out Jokipohja, 7.9. 20 m ja 19.9. 18 m Out Keskuksa
 Tsik-sirkku 8.9. 10 p Out Vuonos ja 15 Lie Vuonisihahti
 Lapsinsirkku 28.10. 120 p Joe Höyt. kanava
 Pullmunen

Muuton päättyminen
 Laaji Viimeinen havainto 2. viimeinen havainto
 Kuikka 28.10. 1 tp Joe Höyt.kan. 1.10. 2 ad m Joe Höyt.kan.
 Gavia sp. 8.10. 8 SSW Out Mustajoki 8.10. 1 p Lie Vesivaara
 Silkkiluikku 11.11. 1 p Out Systeemijärvi 29.10. 2 p Pyh Haapajärvi
 Häpälintu 15.10. 1 tp Out Systeemijärvi 2.10. 1 juv p Out Systeemijärvi
 Mustakarukku-u. 15.9. 1 ad tp p Out Vuonos 10.9. 1 p Out Vuonos
 Heinäsorsa 18.11. 1 p Out Systeemijärvi 11.11. 2 p Out Systeemijärvi
 Tavi 11.11. 2 p Out Systeemijärvi 21.10. 3 p Joe Höyt.kan.
 Heinätavi 12.9. 2 p Out Vuonos 5.9. 1 p Out Vuonos
 Jousiorsa 21.10. 1 p Joe Höyt.kan. 8.10. 2 p Out Vuonos
 Haapana 23.10. 3 p-puk. Joe Höyt.kan.21.10. 3 p Joe Höyt.kan.
 Lapaorsa 8.10. 2 p Out Vuonos 12.9. 3 p Out Vuonos
 Tukkasotka 13.10. 1 p Joe Ukonlahti 6.10. 6 p Joe Ukonlahti
 Punaosotka 11.11. 1 p Out Systeemijärvi 9.11. 3 p Out Systeemijärvi
 Telkkä 5.11. 2 p Lie Lieksajokisuu29.10. 1 p Out Vuonos
 Alli 26.10. 1 p Joe Höyt.kan. 24.10. 1 p Joe Vehkalahti
 Mustalintu 29.10. 5 Pyh Haapajärvi 13.10. 13 Lie Kotalahti
 Tukkoskelo 22.10. 22 p Lip Kokonlampi 1.10. 1 Lie Petroniemi
 Isokoskelo 22.10. 1 p Out Systeemijärvi 13.10. 2 Lie Orisaaret
 Uivelo 3.10. 2 p Out Systeemijärvi 30.9. 1 p-p. Joe Höyt.kan.
 Metsähanni 30.9. 2 m Lie Lampela 27.9. 34 m Joe Vehkalahti
 Sepeihanhi 7.10. 30 m Joe Höyt.kan. 26.9. 54 m Out Systeemijärvi
 Valkoposkihanni 26.9. 6 m Out Mustajoki
 Hanni 30.10. 29 m Out Systeemijärvi 8.10. 2 m Out Mustajoki
 Laujuloutsen 11.11. 8 p Out Viinijärvi 30.10. 9 p Lip Roukalahti
 Joutseen 2.11. 2 m Out Systeemijärvi 30.10. 1 p Lip Roukalahti
 Hiirihaukka 8.10. 1 m Lie Vesivaara 7.10. 1 m Out Mustajoki
 3 Lie Siikakoski
 Pietkana 12.10. 1 m Lie Koli 9.10. 1 m Out Mustajoki
 Varpushaukka 6.11. 1 p/m Joe Minivaara 5.11. 1 kiert. Joe Venkal.
 Kanahaukka 7.10. 1 m Out Mustajoki 24.9. 3 m Out Keskuksa/Vuonos
 Mehiläshaukka 23.9. 1 m Out Keskuksa 19.9. 1 m Out Vuonos

Bazzard 8.10. 5 m Out Mustajoki 7.10. 20 m Out Mustajoki
 Ruusosuhaukka 20.8. 1 p Out Systeemijärvi
 Siniuhohaukka 8.10. 16 m Pyh Mulo 7.10. 2 m Out Mustajoki
 Kalasaaksi 30.9. 1 m Out Keskuksa 23.9. 1 m Joe Iikseennitty
 Nuolihaukka 14.9. 2 m Out Mustajoki 12.9. 1 Lie Lampela
 Tuulihaukka 23.9. us.m Pyh Mulo 22.9. 1 p Out Alavi
 Ampuhaukka 21.10. 16 Joe Höyt.kan. 9.10. 1 Lie Mäntyvaara
 Kurki 7.10. 40 m Lip Härkinlampi 6.10. 3 m Out P-aho
 Nokikana 11.11. 1 p Out Systeemijärvi 2.11. 5 p Out Systeemijärvi
 Tylli 23.9. 10 Lie Kevätlahti 22.9. 15 Lie Lampela
 Tynhöyryppä 8.10. 1 Lie Kevätlahti 25.9. 1 w Joe Ukonniemi
 Pikutylli 18.9. 1 Lie Lampela 9.9. 1 p Out Vuonos
 Tundrakurmitse 14.10. 1 Joe Höyt.kan. 3.10. 1 Lie Lampela
 Kapustarinta 7.10. 3 p Joe Iikseennitty 5.10. 9 Lie Lampela
 Taivaanvuohi 20.10. 1 p Out Systeemijärvi 18.10. 1 p Out Systeemijärvi
 Jänkäruppa 7.10. 1 p Joe Höyt.kan. 27.9. 1 Lie Rantala
 Lehtokurppa 14.10. 1 p Lip Onkisalini 8.10. 1 p Out Jokipohja
 Isohuvi 9.9. 1 m Out Keskuksa 8.9. 1 p Out Vuonos
 Pikkukuovi 3.8. 3 Lie Lampela 2.8. 1 m Out Vuonos
 Punakuiiri 17.9. 1 Out 11.8. 1 p Joe Höyt.kan.
 Metsevikklo 24.8. 2 Lie Kevätlahti 20.8. 1 Lie Kevätlahti
 Liro 4.9. 1 äänt. Lie Raubala 1.9. 2 p Joe Höyt.kan.
 Rantasipi 2.9. 1 p Out Vuonos 31.8. 1 p Out Vuonos
 Punaajkavikklo 2.8. 1 p Out Systeemijärvi 31.7. 3 p Out Systeemijärvi
 Valkovikklo 16.9. 1 p Joe Höyt.kan. 11.9. 1 p Out Vuonos
 Mustavikklo 29.8. 2 p Joe Höyt.kan. 27.8. 2 m Out Vuonos
 Pikkusirri 22.9. 3 p Joe Höyt.kan. 19.9. 1 p Out Vuonos
 1 p Out Jokipohja
 Lapsinirri 3.9. 1 Joe Höyt.kan. 2.9. 7 p Joe Höyt.kan.
 Suosirri 14.10. 1 Joe Höyt.kan. 8.10. 2 p Joe Höyt.kan.
 Kuovisirri 10.9. 1 p Joe Höyt.kan. 4.9. 4 p Out Vuonos
 Pullussirri 30.9. 3 p Joe Höyt.kan. 22.9. 3 p Joe Höyt.kan.
 1 Lie Kevätlahti
 Isoosirri 24.8. 1 p Out Vuonos 21.8. 1 Joe Höyt.kan.
 Jänkäsirriäinen 7.8. 1 p Joe Höyt.kan. 5.8. 1 Joe Höyt.kan.
 Suokukko 5.10. 6 p Out Systeemijärvi 3.10. 6 p Out Systeemijärvi
 4 Lie Lampela
 Vesipääsky 12.9. 1 p Out Vuonos 4.9. 3 p Out Vuonos
 Selkälökki 21.10. 2 Lip Heposelkä 1.10. 1 Lie Petroniemi
 Harmaalokki 19.11. 1 kiert. Joe Kukkosens.6.11. 1 m Joe Repokallio
 Kalalokki 19.11. 5 p Joe Ukonlahti 18.11. 5 ad Joe Höyt.kan.
 PikkuLötkki 18.8. 1 p Kit Päätyenlahti 1.8. 9 p Out Viinijärvi

Lapinkirvinen 20.9. 1 m Out Keskuksa 18.9. 1 p Out Vuonos
 Västäräkki 22.10. 1 m Lip Onkisalini 13.10. 1 p Out Vuonos
 Keltvästäräkki 23.9. 1 Lie Kevätlahti 21.9. 1 m Out Keskuksa
 Lepinharakka 26.11. 2 p Joe Iikseennitty 14.10. 1 p Out Valkeavaara
 Pikkulöpintäinen 8.9. 1p-p-p Kit Päätyenlahti 15.8. 1 p Out Kalaton
 Kottarainen 25.11. 1 p Out Kalaton 24.11. 3 p Pyh Mittyylahti
 Hemppo 29.10. 2p+1m Out Ruuttu 22.10. 6 p Out Sätös
 Punavarpuunen 25.8. 1 m Out Keskuksa 22.8. 1 m Out Keskuksa
 Peippo 18.11. 1 Lie Mäntyvaara 1p+1m Out Keskuksa 6.11. 6 p Out Keskuksa
 Järripeippo 22.10. 1 m Joe Iikseennitty 14.10. 4 m Out Mustajoki
 Pohjansirkku 7.10. 1 Lie Muroojärvi 5.10. 1 Lie Pärnävaara
 Pelkosirkku 10.9. 1 p Out Jokipohja 9.9. 1 m Out Systeemijärvi
 Pajusirkku 14.10. 1 p Out Jokipohja 12.10. 3 p Out Jokipohja
 Kul tasirkku 30.7. 18 Joe Höyt.kan.
 Lapsinsirkku 27.9. 1 p Joe Vehkalahti 22.9. 1 p Out Systeemijärvi
 Pullmunen 31.10. 4 p Out Vuonos 30.10. 1 kiert. Lip Roukalahti

Nauralokki 28.9. 4 Lie Lampela 23.9. 1 Lie Kevätlahti
 Kalatiira 4.9. 3 p Joe Ukonniemi 1.9. 1 p Out Höyt.kan.
 Uuttukyyhky 1.9. 1 m Out Keskuksa
 Sepekyhky 5.10. 1 p Out Sätös 30.9. 3 m Out Mustajoki
 1 m Joe Vehkalahti
 Suopöllö 11.10. 1 p Out Systeemijärvi 7.10. 1 p Lip Härkinlampi
 Kehräjä 7.8. 1 p Joe Höyt.kan. 25.7. 1 äänt. Out Muanieni
 Käki 6.9. 1 Lie Lampela 5.9. 1 p Out Jokipohja
 Tervapääsky 22.9. 1 m Out Systeemijärvi 13.9. 1 m Out Systeemijärvi
 Käenpika 3.9. 1 p Joe Höyt.kan. 30.8. 1 p Joe Höyt.kan.
 Kiuru 17.10. 1 Lie Korpijärvi 8.10. 1 p Out Jokipohja
 1 m Out Mustajoki
 Haarpääsky 1.10. 3 Lie Mäntyvaara 29.9. 2 m Out Pohjoisaho
 Rästypääsky 23.9. 2 m Out Keskuksa 22.9. 2 m Out Jokipohja
 Tormpääsky 9.9. 1 m Out Keskuksa 2.9. 1 p Out Jokipohja
 Kuhankäittäjä 17.8. 16.1p-puk. p Joe H.k. 3.8. 2 E Pyh Mulo
 Mustavaris 2.10. 2 Lie Tiensu 1.10. 2 Lie Pokronlampi
 2 m Joe Vehkalahti
 Peukaloinen 5.10. 1 p Out Jokipohja 26.9. 1 Lie Slikeniemi
 Kulorastas 17.10. 1 m Out Keskuksa 8.10. 2 p Lie Vesivaara
 Rikättirastas Jäi melko runsaana talvehtimaan
 Lauurastas 26.10. 2 p Out Keskuksa 18.10. 1 p Out Systeemijärvi
 Punakyykirastas18.11. 1 m Out Matovaara 7.11. 1 m Pyh Mittyylahti
 Mustarastas 20.11. 16 p Pyh Mittyylahti 18.11. 1 Lie Mäntyvaara
 Kiviäsku 25.9. 1 p Out Matovaara 22.9. 1 Lie Kevätlahti
 Pensastasku 7.9. 1 p Out Jokipohja 21.8. 1 p Out Vuonos
 Leppälintu 26.9. 1 p Pyh Mittyylahti 21.9. 1 p Out Keskuksa
 Sinirinta 12.10. 1 p Out Systeemijärvi 23.9. 1 p Joe Iikseennitty
 Punarinta 26.10. 1 p Lip Kirkonkylä 7.10. 1 p Pyh Mulo
 Ruokokertunen 24.9. 1 p Pyh Mulo 9.9. 2 Lie Kevätlahti
 Mastapääkterttu 18.10. 16 p Out Systeemijärvi 14.10. 14 p Lie Mäntyvaara
 Lehtokerttu 9.9. 1 p Out Systeemijärvi 9.9. 1 p Out Systeemijärvi
 Pensaskerttu 9.9. 1 p Out Systeemijärvi 8.9. 1 p Out Systeemijärvi
 Hämekerttu 24.9. 1 p Out Matovaara 22.9. 1 p Out Matovaara
 Pajulintu 8.9. 5 Lie Vuonisihahti 6.9. 3 Lie Rantala
 Tiltalitti 7.10. 1 p Out Mustajoki 5.10. 1 Lie Mäntyvaara
 1 Lie Kevätlahti
 Harmaasieppo 23.9. 1 p Out Keskuksa 21.9. 3 p Out Keskuksa
 1 Lie Keskuksa
 Kirjosieppo 29.8. 1 p Out Matovaara
 Rautalinen 8.10. ääntä Joe Höyt.kan. 5.10. 1 p Out Jokipohja
 Metsäkirvinen 19.9. 8 m Out Systeemijärvi 16.9. 3 m Out Systeemijärvi
 Mittykirvinen 2.11. 1 p Out Systeemijärvi 23.10. 1 p Out Systeemijärvi

ISOT LINNUT

Yhteenvedotaulukoissa olen pyrkinyt esittämään muuton ajoittumista ennen kaikkea päämuuton osalta. Muuton alkamis- ja päättymishavainnot on esitetty varsinaisissa muuttotaulukoissa.

Hanhnet

Odotettu hanhien muutto tapahtui varsin voimakkaana keskimääräistä aikaisemmin (23-27.9.).

Laji	-22.9.	23.9.	24.9.	25.9.	26.9.	27.9.	28.9.-	Yhteensä
Metsähanhi	16	-	106	3	570	36	3	734
Anser sp.	29	19	232	71	880	34	100	1365
Sepelhanhi	19	-	703	48	54	-	30	854
Valkop.hanhi	-	-	-	-	6	-	-	6
Anser/Branta	561	90	2010	1095	4966	40	423	9185
Yhteensä	625	109	3051	1217	6476	110	556	12144

Jakautuma alueittain: Joensuu 1098 yks., Lieksa 1376 yks., Outokumpu 4649 yks., Pyhäselkä 124 yks. ja Tohmajärvi 3800 yks. sekä Rääkkylä 1097 yksilöä.

Joutsenet

Joutsenia havaittiin syksyn aikana melko runsaasti, ja muutamin paikoin tavattiin suuriakin lepäileviä parvia.

	-30.9.	1-15.10.	16-31.10.	1.11-	Yht.
Laulujoutsen	41	119	109	63	320
Cygnus sp.	12	18	23	-	53
	51	130	129	63	373

Eniten paikallisia Pol Viklinrinnellä 7.10. 37 yks. ja 8.10. 51 yks., Rää Huotinlahti 26.10. 45 yks. ja 2.11. 47 yksilöä.

Kurkia (Valok. V. Turunen)Kurjet

Kurkia muutti ennätysellisen paljon, peräti 1262 yksilöä. Rääkkylän Oravilahti tuntuu olevan maakunnan paras kurkien keräytymisalue.

	-15.8.	16-31.8.	1-15.9.	16-30.9.	1.10 -	Yht.
Kurki	22	74	608	394	164	1262

Suurimpia päiväsummia: 3.9. 45 Lie Mäntyvaara; 13.9. yht. 73 m ja 14.9. 81 m Out; 22.9. 42 m Pyh Hammaslahti, 7.10. 40 m Lip Härkinlampi; 10.9. 110 p, 13.9. 190 p ja 18.9. 170 p Rää Oravilahti; 1.10. yht. 46 m Joe Höytiäisen kanava.

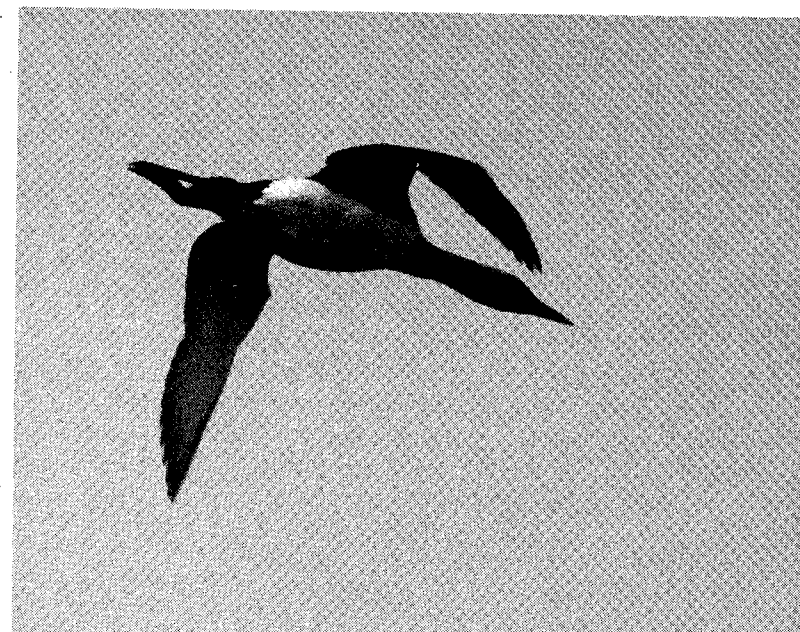
ARKTINEN MUUTTO

Muuton alkamis- ja päättymishavainnot on esitetty varsinaisissa muuttotaulukoissa.

Gaviat

Syksyn Gavia-muutto oli surkean heikkoa. Syksyn summa oli vaivaiset 72 yksilöä.

Laji	-31.8.	1-15.9.	16-30.9.	1-15.10.	16.10-	Yht.
Kuikka	13	5	10	2	1	31
Kaakkuri	4	-	-	-	-	4
Gavia sp.	13	1	12	11	-	37
Yhteensä	30	6	22	13	1	72

Kuikka
(Valok.
K.Koskela)

Vesilinnut

Arktisten vesilintujen muutto oli myös vaisua, sillä syksyn vesiäis-summa ylsi vain hätäisesti toiselle tuhannelle.

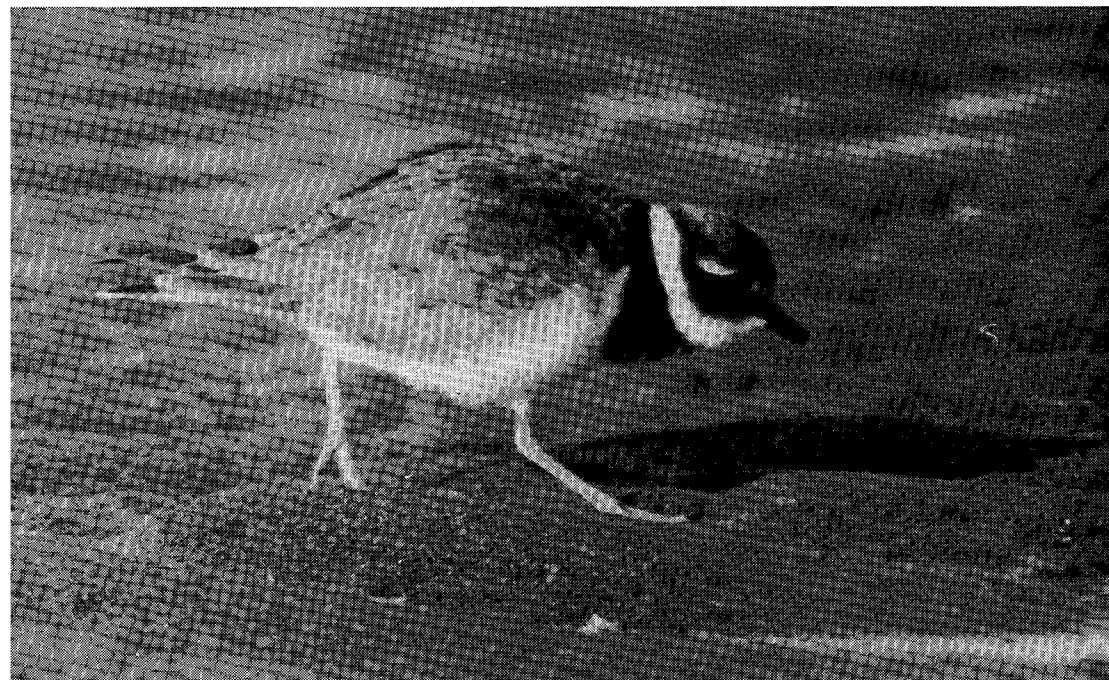
Laji	-31.8.	1-15.9.	16-30.9.	1-15.10.	16.10-	Yht.
Alli	-	30	9	4	3	46
Mustalintu	-	-	-	42	6	48
Alli/Melan.	8	-	34	380	-	422
Lapasotka	-	-	7	-	-	7
Vesilintu						
sp.	140	4	589	73	-	806
Yhteensä	148	34	639	499	9	1329

Laji	Muuton huippu	Syksyn summa/ hav.kerrat
Tylli	13.8. 23, 16.8. 29 ja 19.8. 50 H.k.; 9.9. 26 L.K.; 17.9. 23 H.k.	673/81
Tundrakurmitsa	Ei huippua, havainnot 2.8., 29.8-3.10., 14.10.	49/24
Punakuiri	Ei huippua, havainnot 1 yksilöstä 15. ja 27.7., 2.8. ja 17.9. Outokummusta; 11.8. 1 p H.k.	5/5
Lapinsirri	8.7. 12 O.V., 22.7. 14, 30.7. 11 ja 10.8. 10 H.k.	191/57
Pikkusirri	28.8. 28 ja 30.8. yht. 74 m O.V.; 30.8. 24, 2.9. 47 ja 3.9. 35 p H.k.; 2-3.9. 40 p O.V.; 2.9. 38 ja 6.9. 20 L.K.	759/103
Suosirri	Vähissä! 20.7. 30 ad., 30.7. 24 ja 13.8. 31 m H.k.	448/97
Kuovisirri	Löi suosirrin!! 13.7. 13 ad. p O.V.; 12.8. 29, 13.8. 58, 14.8. 85 (11 ad + 74 juv), 16.8. 36, 19.8. 29 ja 20.8. 25 H.k.	460/48
Pulmussirri	3.9. 11, 6.9. 11, 8.9. 20, 10.9. 11, 15.9. 14 ja 16.9. 14 H.k.	139/31
Isosirri	20.7. 1 ad O.S.; 2.8. 1 ad S, 3.8. 1 ad p ja 24.8. 1 juv p O.V.; 31.8. 1 SW O.S.; 19.8. 2 ja 21.8. 1 H.k.	8/7
Jänkäsirriäinen	10.7. 1 ad p O.V. ja 21-23.7. 1 p O.S.; 21.7-7.8. 1-2 p H.k.	16/14
Vesipääsky	Yntälukuunottamatta (H.k.) kaikki havainnot Outokummusta 9.8. 2 ad + 10 juv O.V.	45/18
Isokahlaaja	26.8. yht. 293 m O.S., 27.8. yht. 191 m O.S.	690/32
Pienikahlaaja	31.8. 30 SW O.S.	34/2

Taulukon selitykset: H.k. = Joe Höytiäisen kanava, O.S. =
Out Sysmäjärvi, O.V. = Out Vuonos,
L.K. = Lie Kevätlahti.

PEDOT

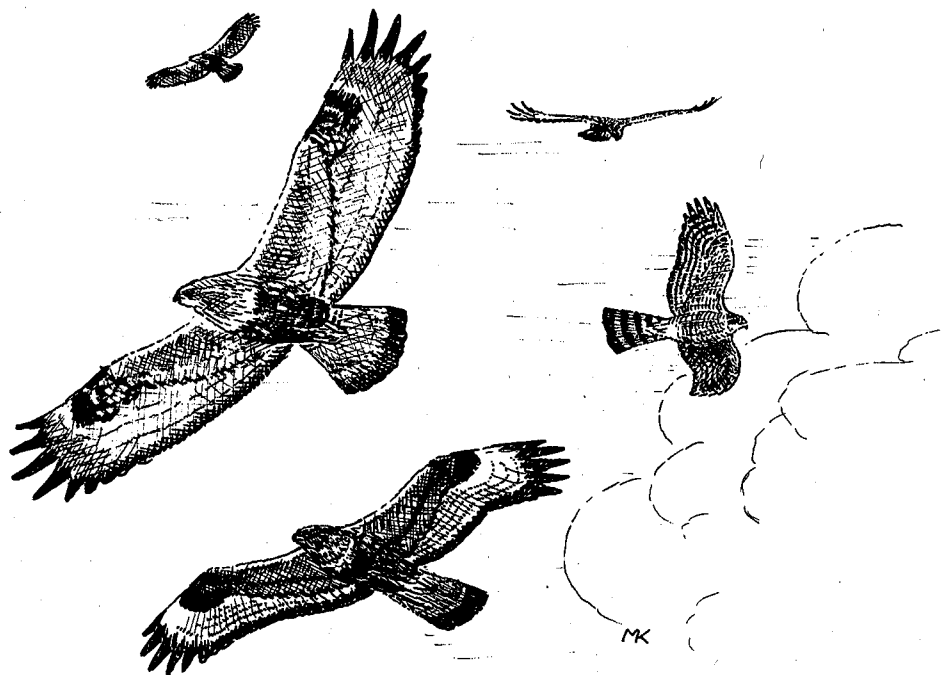
Outokumpulaisten jatkuvan ja aktiivisen stajauksen tuloksena pe-toja havaittiin yli kaksi kertaa niin paljon kuin edellisenä syksynä, joka oli tähän saakka paras petosyky. Muuton kulku on esitetty taulukossa puolen kuukauden jaksoissa.

Nuori tylli (Valok. J. Hyttinen)

Kahlaajat

Höytiäisen kanavalla oli miesmuistiin paras sirrisyky. Erityisesti kuovisirri lepäili kanavalla suurina parvina, ja niitä havaittiin jopa enemmän kuin suosirrejä. Suurin kuovisirripotti oli 85 yksilöä. Myös pulmussirrejä tavattiin ennätysellisen paljon; syksyn summa 139 yks. ja suurin parvi 20 yksilöä. Muutoinkin kuin sirrien osalta kahlaajasyky oli kerrassaan hieno.

	- 15.8.	16- 31.8.	1- 15.9.	16- 30.9.	1- 10.10.	Yhteensä
Hiiirihaukka	3	32	82	20	5	142
Piekana			12	319	165	496
Buteo+Buzzard	11	88	156	216	77	548
Mehiläishaukka	16	29	33	5		83
Varpushaukka	16	64	60	80	23	243
Kanahaukka	6	4	10	9	3	32
Accipiter sp.	4	11	3	8	2	28
Ruskosuohaukka	1	3				4
Sinisuohaukka	6	15	39	20	4	84
Circus sp.		4	4	6		14
Kalasaäski	5	3	6	4		18
Nuolihaukka	3	15	21	1		40
Ampuhaukka	9	13	15	14	5	56
Tuulihaukka	8	15	8	19		50
PFalco	2	5	2			9
Falco sp.		4	2	1	1	8
Yhteensä	90	305	453	722	285	1855

Taulukko 1. Petomuuton kulku syksyllä 1978 Pohjois-Karjalassa.

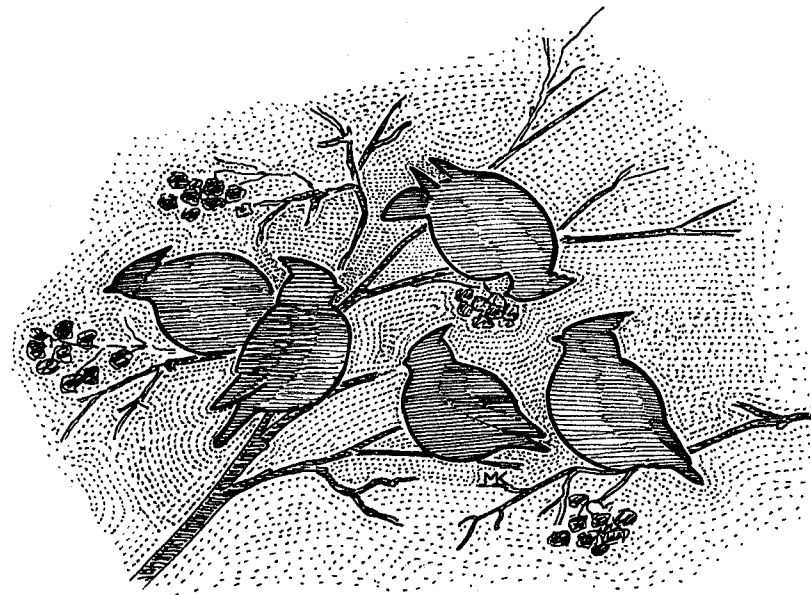
Seuraavasta taulukosta ilmenee outokumpulaisten havainnointiaktiivisuuden ylivoimaisuus muihin alueisiin verrattuna.

Eno	1	Lieksa	59	Rääkkylä	14
Joensuu	235	Liperi	3	Tohmajärvi	4
Kitee	1	Outokumpu	1329	Yhteensä	1855
Kontiolahti	6	Pyhäselkä	193		

Taulukko 2. Petojen lukumäärän jakautuminen kunnittain.

SYKSYN 1978 VAELLUSLINNUT

Matti Kapanen

Syksyä 1978 voidaan pitää vaeltajien kannalta eräänlaisena väli-vuotena. Parille aikaisemmalle syksylle tyypilliset eräiden lajien joukkoesiintymiset puuttuivat nyt lähes tyystin. Vaeltajien niukkuus näkyi myös palautettujen lomakkeiden niukkuutena. Tietoja lähettivät tällä kertaa seuraavat henkilöt: Esko Lappi (ELi) ja Matti Riikonen (MR) Lieksasta, Veli Pusa (VP), Jukka Pusa (JPa) ja Lauri

Karttunen (LK) Liperistä, Esa Lavikainen (ELn), Juha Miettinen (JM) Joensuusta, Matti Kapanen (MK) Joensuusta, Rääkkylästä ja Kontiolahdesta, Pentti Zetterberg (PZ) Liperistä ja Joensuusta, Jouni Pursiainen (JPn) ja Risto Laitinen (RL) Pyhäselästä ja Joensuusta, Arto Juvonen (AJ), Mauri Leivo (ML) ja Hannu Räsänen (HR) Outokummusta.

Hiiripöllö (Sur ulu) Ei vaellusta. Kolme havaintoa: ensimmäinen 15.8. Out Sysmäjärvellä (AJ). Joe Repokalliossa 26.11. (ELn) ja 6.12. (JM) 1 p.

Varpuspöllö (Gla pas) Ei vaellusta. Kaksi havaintoa: 26.10. Joe Höyt. kanavalla 1 p (MK, Visa Rauste) ja 9.11. löytyi Lip Kuoringasta talvivarasto (VP, JPa).

Helmipöllö (Aeg fun) 23.10. 1 p Pyh Mulossa (JPn).

Käpytikka (Den maj) Ei selvää vaellusta. 24.7-14.8. Pyh Mulossa 18:na aamuna yht. vain 7 yks. (JPn ym.). Lieksan seudulla vain joi-takin paikallisia (ELi) ja Outokummussa elokuussa muutamia N-NW, myöhemmin syksyllä enää vain yksinäisiä kiertelijöitä (AJ ym.).

Pikkutikka (D min) 30.8-8.10. yhteensä 8 yks., joista Joe 3 (MK, ELn), Pyh 2 (JPn ym.), Out 2 (AJ, HR) ja Lie 1 (MR).

Pohjantikka (Pic tri) Outokummussa selvää vaellukseen viittaavaa: 9.9-18.11. yht. 13 yks. pääasiassa Sysmäjärven-Mustajoen seuduilla.

Pohjantikka (Valok. V. Turunen)

Suurin osa matkasi S-SW (AJ, ML, HR). Lip Kuoringassa 1.10-25.12. 5 hav. ilmeisesti eri linnuista (VP, JPa). Lie Liklamonsaari 9.9. 1 p (ELi).

Palokärki Dry mar) Havainnot pääasiassa paikallisista linnuista. Out eri puolilla eri suuntiin lentäviä 23.7-14.10. 11 hav. 12 yksilöstä (AJ, ML, HR). Lie 30.7-29.10. yht. 7 yks., pääasiassa paikallisia (ELi, MR). Pyh 2.8-27.9. yht. 7 yks. Mulon, Mansikka-ahon ja Niittylahden alueilla (JPn). Joe Iiksenniityllä 24.9. 2 N ja Vehkalahdessa 6.10. 1 SE, laskeutui (ELn). Lip yht. 4 yks. 3.8-9.9. (PZ, LK ym.).

Närhi (Gar gla) Syys-lokakuussa pientä liikehdintää. Pyh Mulossa 17.9-1.10. 4 havaintoa 1-4 yks:n parvista ja 30.9. Niittylahdessa 3 NE (JP). Joensuussa esim. 30.9. Vehkalahdessa 1 NW (ELn), Nolakassa 2 SE ja 3 p ja Höyt. kanavalla 3 kiertelevää (MK). Outokummussa 4.8-2.11. 12 havaintoa 24 yks:stä, joista suurin osa S-SE (AJ ym.).

Talitiainen (Par maj) Ei vaellusta. Pyh Mulossa "normaalia" syysliikehdintää; parhaat päivät 1.8. yht. 26, 9.9. 21 WSW, 16.9. 22 kiertelevää, ja 23-30.9. neljänä päivänä yht. 33 (4 parvea) pääasiassa NE-ENE (JP). Joe Höyt. kanavalla 26.9. 3 NW (MK).

Sinitiaainen (Par cae) Talitiaisen tavoin vain tavanomaista liikehdintää. Suurimmat parvet 30.9. 8 SW ja 13.10. 4 SE korkealla (JP). Outokummussa 26.9-2.11. yht. 9 yks., mm. 26.9. 1 korkealla S (AJ ym.).

Hömötiainen (Par mon) Liikehdintä kaikkialla hyvin heikkoa.

Kuusitiainen (Par ate) Ei vaellusta. Vain kaksi havaintoa: 21.10. Out Sysmäjärvi 4 korkealla E (AJ ym.) ja 18.11. Lip kk 1 kuollut (LK).

Pyrstöttiäinen (Aeg cau) Outokummussa 17.8-29.10. 4 parvea, joissa 2-10 yks. (AJ, ML). Lieksassa koko syksynä kaksi parvea, joissa 9 ja 10 yks. (ELi, MR). Joensuusta samoin kaksi parvea 4 ja 10 yks. (ELn, MK). Suurin osa linnuista tavattiin lokakuussa: yht. 43 yks./5 parvea.

Hippiäinen (Reg reg) Pyh Mulossa 2.8-23.9. kuutena aamuna parhaimmillaan 4-5 yks. (AJ) ja Out Sysmäjärvellä 2-24.8. kolmena päivänä yht. 6 S-SE (ML).

Puukiipijä (Cer fam) Out Sysmäjärvellä 2-17.8. viitenä päivänä yht. 7 puita pitkin S-SE (AJ, ML).

Tilhi (Bom gar) Loppusyksyllä ja alkutalvella paikoin melko suuria parvia. Outokummussa ensimmäiset 2 p 13.8. Vuonoksessa. Seuraava havainto 27.9., jolloin Mustajoella 1 SW. 7.10. tavattiin jo yht. 180 m, jonka jälkeen pikkuparvia ja 28.11. yht. 370 p Pohjoisaholla (AJ, ML, HR). Pyhäselän ensimmäiset nähtiin 1.10., jolloin Mulossa

muutti 10 S (MK) ja 5.10. Haavanpäässä 19 SE (JP). Sen jälkeen läpi syksyn pieniä n. 30-40 yks:n parvia (JP). Joensuun ensimmäiset todettiin vasta 8.10., jolloin Höyt. kanavalla muutti yht. 46 WNW (MK). Suurimmat paikalliset parvet: 25.11. Niinivaaralla 200 (JP), 26.11. Hukanhaidalla 130 (ELn) ja 10.12. Niinivaaralla 400 (JP). Lieksan ensimmäiset 30.9. Mäntyvaarassa 12 (MR). Suurimmat parvet marraskuun lopulla keskustan tienoilla; 24.11. 100 + 50 ja 25.11. 50 + 50 (ELi). Joulukuussa pikkuparvia. Liperin kirkonkylän liepeillä lokakuun lopulta joulukuun loppuun lähes päivittäin 10-40 (LK). Viinijärvellä 12.11. 70 (PZ).

Vihervarpunen (Car spi) Outokummussa havaittiin ensimmäisten liikehdintää jo heinäkuussa, mutta muutto vilkastui selvemmin vasta syyskuun puolivälin jälkeen. Päämuuttovaihe oli 17-24.9., jolloin usein 200-300 muuttjaa. Vielä marraskuun alussa näkyi yli 50 yks:n parvia, jotka hävisivät joulukuun puoliväliin mennessä (AJ, ML). Joensuussa määrät kasvoivat myös syyskuun lopulla, esim. Höyt. kanavalla 26.9. yht. 70. Lokakuussa parveilu jatkui ja esim. 7.10. näkyi Rantakylässä 50 ja Noljakassa 40 (MK). Suurehkoja parvia riitti vielä marraskuulla; Hasanniemessä 5.11. 50 + 30 p (MK) ja 9.11. 140 p (PZ). Myös Pyhäselässä ja Lieksassa todettiin suurimmat parvet syyskuun puolivälin jälkeen.

Urpainen (Car flam) Pääjoukot saapuivat myöhään marraskuun alussa. Joensuussa Hasanniemessä hääri 5.11. n. 100 p (MK) ja 6.11. Asevelikylän-Repokallion seudulla yht. 1400 pääasiassa N-NW (JM). Lieksassa todettiin selvä huippukausi 25.11-8.12., jolloin parhaina päivinä 50-100 yks., joulukuussa vielä pikkuparvia (ELi). Outokummussa edustavat huippulukuja 5-7.11. 200 p ja 18.11. yht. 300 m (AJ, ML, HR). Punatulkku (Pyr pyr) Outokummussa päämuuttovaihe 7.10-22.10., jolloin kolmena päivänä 15-20 m (AJ, ML, HR). Joensuussa todettiin melko vilkasta muuttoa: 21.10. Höyt. kanavalla yht. 100 yks./17 parvea NW. Parvikoko oli 2-13 (keskimäärin 6) yks. (MK, V. Rauste). 5.11. Linnunlahdella 3 NW, noljakassa 4 NW (MK) ja 9.11. Hasanniemessä 8 N ja 5 S (PZ).

Taviokuurna (Pin enu) Lokakuun puolivälistä joulukuulle asti kierteli eri puolilla maakuntaa pieniä parvia. Outokummussa 28.10-18.11. vain yksittäisiä yksilöitä tai pikkuparvia, joulukuussa sekä muutavia että paikallisia (ML, AJ, HR). Liperistä kaksi havaintoa: Viinijärvellä 12.11. 7 p, 9 W ja 23.12. ääntä (PZ). Joensuussa 5.11-13. 12. yht. 34 yks. (MK). Lieksassa havaittiin 24.11. keskustassa 11 p ja 11.10. Kolilla 1 (MR). Pyhäselässä 12.10-10.12. joko yksittäisiä

tai pikkuparvia; mm. 10.12. Niittylässä 16 p (JP). Kontiolahden Kylmäojalla 31.10. 2 W ja 22.11. 1 N (MK).

Käpylinnut (Loxia sp.) Varsinaista massaliikehdintää ei havaittavissa, mutta paikallisia kiertelijöitä, yleensä 5-10 yks:n parvia lähes kaikkialla maakunnan metsäseuduilla.

MUUTON TARKKAILUSTA MULOSSA ALKUSYKSYLLÄ 1978

Jouni Pursiainen

Pyhäselän Mulossa on muuttoa tarkkailtu syksyin ja kevään melko säännöllisesti, mutta tulosten yksityiskohtaisemman tarkastelun esteenä on aina ollut havainnoinnin keskittyminen viikonloppuihin. Lisäksi sää on ratkaisevasti vaikuttanut tarkkailuaktiivisuuteen. Kesällä 1978 virisi idea koota yhteen työttämien, tai muuten vapaiden ornitologien voimavara ja päämääränä saada järjestymään päivittäinen tarkkailu. Periaatteessa kiinnostuneita lintumiehiä löytyikin muutamia.

Menetelmät

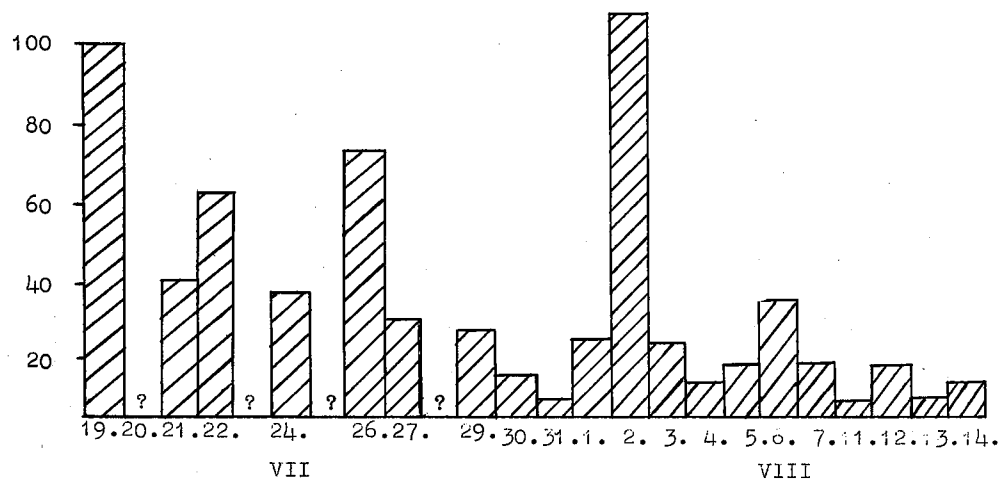
Pyrkimyksenä oli tarkkailla mahdollisimman pitkä vakioaika joka aamu auringonnoususta lähtien. Koko idean toteutumisen ehto oli, että kyseinen tarkkailu ei liiaksi häiritsisi kenenkään mukana olevan muuta päivittäistä ohjelmaa ja tältä pohjalta katsottiin kolmen tunnin jakso sopivaksi. Lisäksi kolme tuntia tuntui maksimialjalta, jonka normaali lintuharrastaja jaksaisi, herättyään ensin ennen kolmea aamulla, seisoa sateessa ja tuulessa menettämättä uskoaan menetelmän mielekkyyteen. Muistiin merkittäisiin kaikki muuttavan tai vaeltavan näköiset linnut ynnä kaikki mielenkiintoiset paikalliset. Samalla toivottiin kuvausta säästä tunnin välein.

Tulokset

Muuttoa tarkkailtiin 19.7.-14.8. yhteensä 21 aamuna. Risto Laitinen oli paikalla 10 ja kirjoittaja 13 aamuna. Lisäksi Markku Alanen, Matti Kapanen ja Jouko Tiussa kävivät verkkoineen rengastustarkoituksessa muutamia kertoja. Havainnointi loppui elokuun puolivälissä opiskelu- ja työesteisiin.

Yleistävästi voidaan sanoa, että vaelluslinnut liikkuivat hyvin vännän. Koska alkuperäinen tarkoituksemme oli saada aineistoa vaelluslintujen, erityisesti käpytikan liikkumisesta, sattui tempauksemme

tavallaan vääränä syksynä. Merkittävin tulos tarkkailusta lienee ollut saamamme havaintosarja naurulokin häviämisestä Joensuun seudulta (ks. esimerkkidiagrammi). Lisäksi saimme käsityksen monien lajien muuton alkamisesta ja muutamilta lajeilta tuli myös päämuuttoon viitettäviä havaintoja. Tiedot näistä julkaistaan fenologiakatsauksissa.

Naurulokin muuton kulku Pyhäselän Muloissa 19.7-14.8.1978. Summat ovat kolmen tunnin tarkkailujaksoilta, niissä ei ole eritelty muuttavia ja/tai ruoannakumatalla lentäviä lokkeja.

Jälkimmäisiä

Tässä kokeilussa kävi niin kuin kävi eli sisu ja aika loppuivat kesken. Herää kuitenkin kysymys, olisiko tässä kokeilusta menetelmästään mahdollisesti jotain hyötyä, jos joskus löytyy tarpeeksi tarkkailusta kiinnostuneita ornitologeja, että esimerkiksi Joensuun seudulla voisi yrittää koko muuttokauden kestäväää järjestelmällistä havainnointia.

Tällöin olisi mahdollista saada ylläesitetyn kaltainen (parempi), eri päivien kesken vertailukelpoinen aineisto eri lajien muutonkultasta. Käsitteäkseni suurin puute nykyisissä fenologiakatsauksissamme on niiden riippuvuus viikonlopuista ja lintumiesten varsin vaihtelevasta aktiivisuudesta.

Kalasääski
(Valok. M. Kapanen)

PEDOT SYKSYLLÄ 1977

Jouni Pursiainen

Yhteenvedon pohjana ovat 15 lintumiehen havainnot. Eniten petomuuttoon kiinnitettiin huomiota Outokummussa, mutta myös Pyhäselästä ja Joensuusta kertyi mukavasti havaintoja. Outokumpulaisten osuuden kasvaminen selittää myös yhteipetomäärän kasvamisen 754:ään. Muuton kulun kannalta olennaisin tieto löytyy seuraavasta taulukosta:

	- 20.8.	21- 31.8.	1- 10.9.	11- 20.9.	21- 30.9.	1- 10.10.	11- 20.10.	Ynt.
Hiirihaukka	14	13	8	10	1	1	1	48
Piekana	-	2	10	15	9	74	2	112
Buteo sp.	2	4	3	14	15	35	5	78
Buzzard	10	2	29	16	1	-	-	58
Mehiläishaukka	17	5	2	2	-	-	-	26
Varpushaukka	28	9	40	24	23	21	15	163
Kanahaukka	8	3	7	17	6	5	5	51
Accipiter sp.	3	4	2	6	4	-	1	19
Kalasääski	1	5	6	4	2	-	-	18
Sinisuohaukka	6	4	8	7	2	1	-	28
Nuolihaukka	7	6	11	4	-	-	-	28
Ampuhaukka	13	3	7	6	2	4	3	38
Tuulihaukka	18	4	12	13	5	2	-	53
Yhteensä	127	64	145	138	70	143	32	720

Taulukko. Petomuuton kulku syksyllä 1977 Pohjois-Karjalassa.

Taulukon havaintojen lisäksi havaittiin ruskosuohaukkoja 11.8.-18.9. 2 yks. Out Sysmäjärvellä, 4 yks. Joe Höyt. kanavalla ja 1 yks. Kon Pitkäranassa, 1 Circus sp., Falco sp. 15 yks. ja tarkemmin määrättäviä petoja 11 yksilöä.

KÄYNTIKIRJAN KERTOMAA

Ilkka Lemmetyinen

Huhtikuun 14. päivänä v. 1978 ilmestyi Höytiäisen kanavan suistoon merkillisen näköinen rakennus, jota Erich von Däniken olisi epäilemättä heti nähtyään pitänyt ulkoavaruudesta tulleiden olentojen rakentamana. Todellisuudessa majan olivat tänne yhteen pohjoiskarjalaisten lintuharrastajien toivioretkien kohteeseen raahanneet ja pystyttäneet kahden käden sormilla laskettava määrä aktiivisimpia P-K:n Lintutieteellisen Yhdistyksen jäseniä. Mökin seinätarpeet saatiin varsin halpaan hintaan Rauma-Repola Oy:ltä, mistä täten lausun koko yhdistyksemme jäsenkunnan puolesta firmalle höylymät kiitokset. Ken pääsi mökkiin sisälle - urkittuaan tönön ovesa olleen vahvatekoisen lukon avaimen kätköpaikan selville joko soittamalla seinäpaperille merkittyyn numeroon tai muulla tavoin - löysi sisältä käyntikirjan, johon käskettiin merkitä nimi, aika ja ainakin tärkeimmät, mielellään kaikki havaitut lajit ja määrät. Tämän kirjoituksen lähdeaineistona ovatkin kyseiseen kirjaan sisältyvät varsin moni-ilmeiset kylmän kohmettamin tai helteen veltostuttamin käsin osaksi latinalais-arabialaiseen tyyliin väsätyt lajilistat ynnä muut kirjoitukset.

Kirjasta löytyi havaintoja yhteensä 132 lajista, mutta luku ei käytännössä kerro koko totuutta, sillä merkintöjä ei ollut lainkaan esim. pajulinnusta, hömötiaisesta, talitiaisesta ja törmäpääskystä, joita varmasti on kanavalla nähty. Paikalla oli käyty kaikkiaan 134 päivänä ääripäivien oltua 14.4. ja 18.11., joten keskimäärin kolmena päivänä viidestä ovat stajjarit pompineet suistossa lintuja säilyttelemässä.

Kevät on tunnetusti aktiivista retkeilyaikaa ja tämä näkyy hyvin myös Höytiäisen kanavalla, sillä toukokuussa on ollut käyntipäiviä selvästi muita kuukausia enemmän elikkä 29. Jo huhtikuussakin kanavalla käynti kannatti, koska täällöin on nähty mm. metsähanhia, sini-suohaukkoja, heinätavi, jouhisorsia, kurkia sekä lapinsirkkuja ja "hyvänä butski päivänä" 21.4. on paikan ohi lipunut 49 hiirinaukkaa, 15 piekanaa ja 24 Buteo sp:tä. Lisäksi vapun aattona tavanomaiseen linnustoon toi piristävän lisänsä kyhmyjoutsenen vierailu. Yleisesti ottaen on suistossa kevään aikana nähty lähes kaikki mahdolliset sorsalinnut ja onpa joukossa yksi mahdollisimman havainto eli 6.5. paikalla oleskellut harmaasorsapariskunta.

Höytiäisen kanava tunnetaan lintumiesten keskuudessa hyvänä kahlajapaikkana ja niin myös keväällä -78, jolloin kahlajien 21:een nous-

seen lajimäärän eliittiin kuuluivat ehdottomasti lampiviklo toukokuun puolivälissä ja isosirrit kesäkuulla. Eikä kanavalla jääty osattomiksi myöskään arktisen muuton iloista, jota saatiin seurata toukokuun alkupuolelta lähes juhannukseen saakka. Yleisempien vesilintu- ja kahlajahavaintojen yläpuolelle kohoavat epäilemättä havainnot merikihusta, leveäpyrstökihuista, kaakkureista, lapasotkisista, meriharakoista, vesipääskyistä ja tietysti isosirreistä, joita oli paikalla parhaimmillaan 18.6. 30 yksilöä.

Vaikka kesäkuussa on suistoon völväydytty selvästi harvemmin kuin toukokuussa eli vain 18 päivänä, ei ilmiön syynä voi olla ainakaan se, että linnut olisivat vähentyneet. Jo edellä mainittiin arktisen muuton jatkuneen lähes juhannukseen asti ja kultasirkutkin palasivat muuttomatkaltaan pääosin vasta kesäkuun puolella. Eniten niitä kuultiin 19.6., jolloin oli "ainakin 6 koirasta kilpalaulannassa". Varsin mielenkiintoisia lintuja olivat myös 9-11.6. paikalla pyörinyt mustatiira ja 12.6. kalatiirujen seurassa nähty lapintiira. Merkittävimpiä kesäisen tunnelman suistossa kävijän mieleen luoneita lajeja olivat kuitenkin satapäin esiintyneet ja varsin äänekkäät nauru- ja pikkulokit. Pohjois-Karjalan ulkopuoliset lintuharrastajat tuntuvat olleen paikkakuntalaisia paremmin perillä asioista, koska kesäkuussa ovat linturekensä suunnanneet Höytiäisen kanavalle vahan vajaa 30-päiväinen joukko Suomenselän lintumiehiä, yksi "pinna- miesten kuninkaan" johtama turkulaisporukka sekä kolmihenkinen ryhmä inan Ruotsista asti.

Lintujen pesimistä osoittavat tiedot ovat kirjassa melko vähäisiä, ja vaikkakin jotkut pikkutylli- ja naurulokkihavainnot voi tulkita pesinnöiksi, niin ainoa laji, jonka pesinnästä saa edes jonkinmoisen käsityksen, on kultasirkku. Heinäkuun 6. päivään mennessä oli lajilta löytynyt 6 pesää ja 12.7. sai viimeinenkin näiden pesien poikueista renkaat nilkkoihinsa. Perheonni ei kuitenkaan loppunut tähän, vaan 14.7. on luhdalta löytynyt vielä yksi renkaaton kultasirkun lento- (juoksu-) poikue.

Heinäkuu tuntuu olleen kanavan hiljaisin kesäkuukausi, mutta on toki silloinkin lintuja nähty. 5.7. tavattiin paikalla yksinäinen räyskä kalastuspuuhissa ja vähitellen alkoi tavallisimpien kahlajien (mm. valkoviklo, suokukko, suosirri, pikkusirri, pikkutylli, liro ja isokuovi) lisäksi näkyä myös uusia muuttajia. Heinäkuun loppuun ja elokuun alun helteissä suistoon hielles haisemaan menneet ornitologit ovat saaneet katseella esim. kuovisirrejä, jänkäsirriäisiä ja mustavikloja sekä muista linturyhmistä mm. piekanaa, uuttukyyhkyä ja pohjansirkkua.

"Kesän kuuman jälkeen tuli kylmä syys" tai ainakin siltä tuntui, mutta havainnot vain sen kuin paranivat, sillä 7. elokuuta on paikalla nähty kehrääjä ja 11. päivänä vuoden ainokainen punakuiri sekä muuttava merikotka. Koska loppukesäksi kanavan suistoon olivat muodostuneet vähintäänkin "Euroopan hienoimmat lietteet", oli selvää, että syksyvuoli tuli olemaan sirrien valtakautta. Kuovisirrien lukumäärä kohosi parhaimmillaan (14.8.) peräti 85 yksilöön ja vielä 3.9. on paikalla ollut 11 nuorta yksilöä. 15. elokuuta ilmaantui lietteille myös syksyn ensimmäinen pulmussirri ja 19.8. on yksi lintuihin toivottavasti ihastunut "rantojen hamppari" nähnyt kovassa rankkasateessa 2 nuorta isosirriä. Pulmussirrejä palloili paikalla koko syyskuun ajan ja paras päiväsomma oli kuun puolivälissä kunnioitettavat 14 yksilöä.

Elo-syyskuun vaihteessa on taas saatu näyttöä merikihun muuttuneista muuttotavoista, sillä tällöin on suistossa osunut bongareiden näköpiiriin kahteen otteeseen yhteensä 3 vanhaa merikihua. Eikä syyskuu ollut muutenkaan yhtään hullumpi, mitä todistavat havainnot mm. useista pohjoisen linnuista, lapinkirvisistä, lapinsirkuista, sinirinnoista sekä yllättävästi myös ylilentävästä keräkurmitsasta. Pikkutikka, peukaloinen ja jänkäkurrpa kuuluivat nekin syyskuun lajistoon, ja vielä yhdeksi helmeksi kahlaajien runsaaseen lajilistaan saatiin havainto heinäkurpasta 22.9. Alueellisiin rariteetteihin kuuluvat lajit eivät kuitenkaan tähän loppuneet vaan syys-lokakuun vaihteessa oleili yksi merimetsonuorukainen paikalla toista viikkoa, jolloin joensuulaisilla lintumiehillä oli loistava tilaisuus katsella merimetsoa kuulakkaan sinisen syystaivaan, keltaisen ruo'ikon ja ruskeiden lietteiden muodostamassa todella silmää hivelevän kauniissa maisemassa.

Vielä lokakuun lopulla ja marraskuussakin ovat olohuoneen ikkunasta avautuviin yksitoikkoihin lintunäkymiin kyllästyneet, alkutalven myrskytuulia ja lumi- tai vesisateita pelkäämättömät himohavainnoitsijat raahautuneet Höytiäisen kanavalle näkemään länes läjäpäissään tapahtunutta punatulkkujen ja pulmusten muuttoa sekä yksittäistä varpuspöllöä, allia ja kuikkaa.

Staijarihierarkian korkeammalta ja arvovaltaisemmalta taholta tulleen painostuksen vuoksi minun on tässä yritettävä rohkaista sekä itseäni että muita suistossa kävijöitä noudattamaan käyntikirjan alussa olevaa kehoitusta havaintojen merkitsemisestä kirjaan. Kenenkään ei pidä pelätä, että hänen nimensä voisi sen johdosta tulla julkaistuksi vaikkapa Ornis Fennicassa, sillä on varmaa, että kyseisen kirjan havaintoja ei tulla suoraan käsittelemään yhdessäkään vakavasti otettavassa lintutieteellisessä kirjoituksessa. Tämän tulevat - onneksi - monien inhimillisten syiden lisäksi osaltaan

takaamaan esim. jo tähän mennessä kirjaan merkityt havainnot moottorikelkasta ja Pimu sp:stä sekä kohteliaat ehdotukset baarikaapin ja pullonavaajan hankkimisesta asemalle.

METSON SOITIMELLA

Olavi Eskelinen

Lintupäiväkirjasta 9.5.1958

Koitti vihdoin se ajankohta, jolloin metsissäkin oli vain vähän lunta, ja sää oli selkeä. Olin päättänyt mennä metson soitimelle aikaisemmin löytämälläni soidinpaikalle. Kello oli jo yli kaksi, kun heräsin, ja oli jo miltei täysin valoisa. Linnut, varsinkin rastaat ja punarinnat, lauloivat täyttä päätä. Oli pakkasta ja hanki, missä sitä oli, kantoi hiukan. Soidinpaikan läheisyyteen johti talvinen tukkitien pohja, jota pitkin pääsin vaivattomasti melkein perille. Kello oli tällöin jo lähes kolme.

Onneksi soidinseudulla oli melkein kokonaan paljas maa, joten pääsin liikkumaan miltei äänettömästi. Metsojen ääntä ei kuitenkaan kuulunut, koppelo tosin kotkotti, mutta ääni kuului läheiseltä vaaralta eikä soidinpaikalta. Asteltuani vielä vähän matkaa erottui vihdoin korviini hiljaista koputtelua. Ääntä kohden hiivittyäni näin vihdoin metson suon reunalla soidinasennossa. Katselin katajapensaansuojassa kiikaroiden metson peliä. Se asteli edestakaisin koputellen melko hiljaa "tikop, tikop". Sitten se "hioi" heiluttaen päätänsä ja kaulaansa. Tämän tästä se rymähti lentoon kohoten noin metrin korkeudelle ja laskeutui taas alkaen koputella. Silloin tällöin se jäi joksikin aikaa paikalleen liikkumattomaksi kuuntelemaan. Koko ajan sen pyrstö oli pystyssä levällään, pää pystyssä ja nokka suunnattuna ylöspäin. Takaani kuului innokasta koppeloiden "gak-gak" -ääntelyä, mikä joka kerta innoitti kukkoa.

Tunti oli vierähtänyt varsin nopeasti metsoa katsellessani, ja aurinko punoitti jo puiden latvoja. Takanani alkoivat koppelot kotkottaa oikein kuorossa, mikä innoitti kukkoa yhä enemmän. Se rymähti lentoon kadoten puiden taa, missä se alkoi koputella ja hioa varsin innokkaasti.

Metsäkirvinen lauloi suon reunalla. Alkoi kuulua joutsenten toito-tusta. Ääni kuului puiden takaa kulkien koillista kohden. Urpiaisia ja peippoja muutti koilliseen päin. Melko lähellä huuteli kuovi. Käpytikka rummutti. Varpusnaukka kimitti lähellä. Teeriparvi lensi ylitseni toiselle suolle päin, ja kohta alkoi sieltä kuulua kuherrusta. Sepelkyyhky huuuui.

Metso ilmestyi taas näköksälle. Se oli todella komea astellessaan

siinä jäisen suon reunalla ruskeiden suopursujen reunustamalla lumipälvellä. Toisenkin kukon koputusta kuului suon toiselta reunalta. Näinkin sen kulkevan puiden välistä. Koppelot kotkottelivat aivan lähellä, kuuluipa jo suoltakin erään kotkotusta. Se sai kukkoon to-della intoa. Vähän väliä se hypähti ilmaan lentäen pienen matkan ja koputteli ja hioi oikein innokkaasti. Välillä koppelot olivat niljaa, ja kukko koputteli silloin harvaksen, mutta aina kun kuului niiden ääntä tai siipien ryminää, innostui kukko. Välistä kuului oikein ko-va-a siipien pauketta, mikä tietenkin oli jonkin kukon aiheuttamaa. Varmaan niitä oli useita suon reunamilla.

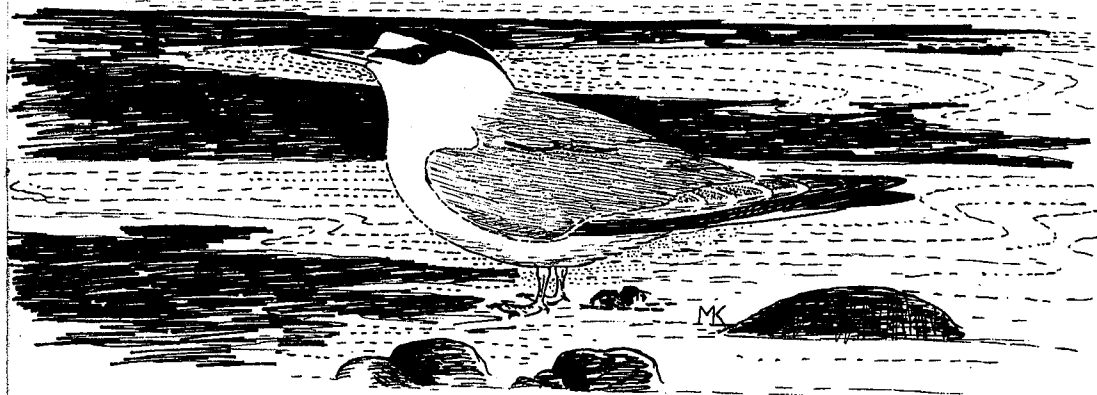
Ilmasta kuului rautiaisen lentoääni, ja kohta lintu alkoi laulaa. Pajusirkku äänteli, suolla tirsutteli västäräkki ja ilmassa lauloi-vat kiurut.

Kun olin ollut paikalla kaksi tuntia, koppelot vaikenivat, ja myös kukko oli rauhallinen. Se äänteli vain harvaksen eikä hypähdellyt enää eikä usein hionutkaan. Sen pyrstöstä puuttui yksi sulka, jo-ten tiesin koko ajan seuranneeni samaa lintua. Silloin tällöin kuu-lui siipien ryminää, ja silloin kukko aina innostui.

Valkoviklo lauloi melko lähellä. Metso alkoi nyt tulla lähemmäksi minua. Auringonpaisteessa sen vihreä rinta välähteli ja punainen känsälevy päässä loisti. Sitten kuului siipien ryminää kauempaa. Metso alkoi juosta ääntä kohden siivet maata laahaten, nopeasti ja puiden välissä mutkitellen. Jonkin ajan kuluttua se alkoi taas lä-hestyä, mutta nyt sen ympärillä juoksenteli myös naaras, joka alkoi näytti kuin harmaalta varjolta kukon rinnalla. Koppelo pyörähteli kukon ympärillä kuin ruokaa etsien. Kovin innokkaasti metso ei enää soinut, kalisutteli vain nokkaansa naaraan vierellä edestakaisin astellen. Toisenkin kukko näkyi taas kävelevän kauempana. Metso tu-li nyt naaraan kanssa vain noin 30 metrin päähän, ja kiikarilla katsottuna se näytti olevan vain viiden metrin päässä. Sen silmät-kin näkyivät selvästi ja avonaisen nokan reunatkin näkyivät terävi-nä. Koppelo oli kuin poikanen kukon rinnalla, kun koiras soidinasen-nossa sen ympärillä pyörähteli. Välistä kukko alkoi matalana, siivet maata viistäen juosta nopeasti naaraan perässä. Pitkän aikaa ne oli-vat niin lähellä minua, ja vaikka istuin katajapensaan juurella mel-ko avonaisella paikalla niitä kiikaroiden, eivät ne minua huomanneet, tai eivät ainakaan paenneet.

Kolme ja puoli tuntia oli kulunut siitä, kun tulin paikalle, ja yhä kiertelivät kukot soidinasennossa suon reunassa nokkaansa kalistel-len. Kun metsot menivät kauemmas, puiden taa, poistuivat paikalta. Jalkani olivatkin jo kankeat kylmästä, sillä olin istunut tai maan-nut kosteassa maassa. Nuo hetket olivat unohtumattomat, enkä koskaan aikaisemmin ollut nähnyt mitään tähän verrattavaa.

SATUN- NAISVIERAANA

PIKKUTIIRA *Sterna albifrons* ★ ENSI KERRAN POHJOIS-KARJALASSA

Ilkka Lemmetyinen, Juha Miettinen &
Jouni Pursiainen

Havainto kelpaa loistavasti esimerkiksi siitä, miten lintumiehen tuuri voi jopa heinäkuun auringon paahteessa aiheuttaa iloisen yl-lätyksen.

Seikkailimme aamupäivällä 2.7. 1978 Joensuun Höytiäisen kanavalla parimetrinen järviruoikon seassa, josta näkyvyyttä oli vain kape-alla sektorilla ylöspäin, kun juuri tuohon kapeaan sektoriin vaap-pui pieni ja ketteräliikkeinen tiira. Kaiken huipuksi lintu osoit-ti harvinaista ornitologiystävällisyyttä pyörähtämällä pari näytös-kierrosta sekä hätistelemällä vertailun vuoksi pikkulokkia ollen koko ajan vain noin 10 metrin etäisyydellä. Ei siis ihme, että tarpeelliset tuntomerkit havaittiin selvästi.

Heti alkuun huomio kiinnittyi vilkkauteen ja pieneen kokoon, joka kävi ilmi verrattaessa lintua em. pikkulokkiin sekä ohilentäviin kalatiiroihin. Nokka oli keltainen, mustakärkinen ja erityisen selvästi erottui valkea otsa, joka rajautui jyrkästi mustiin pää-lakeen ja ohjaksiin. Siipien yläpinnat olivat tasaisen vaalean-harmaat lukuunottamatta 3-4 ensimmäistä, muita tummempaa käsikul-

kaa. Lyhyt, heikosti lovipäinen pyrstö hohti valkeana. Muutamia kertoja kuului lyhyt ja käheä, yksitavuinen kirkaisu. Pikaisesti esittäytyttyään tämä maakunnalle uusi laji lähti viipottamaan kaakkoon kohti Joensuuta. Pohjolan Linnut Värikuvin-teos kertoo pikkutiirasta mm. seuraavaa: Lajille ominaisia pieni koko, aina valkea otsa, keltainen ja mustakärkinen nokka, keltaiset koivet sekä lyhyehkö matalalavoinen pyrstö. Koska myös nuorilla kala- ja lapintiirroilla on valkea otsa on syytä olla varovainen keski- ja loppukesällä pikkutiiraa määrittäessä. Samoin talvipukuisilla kala- ja lapintiirroilla on valkea otsa.

Talvipukuisella pikkutiiralla ohjaksetkin ovat valkeat siten, että vain silmän edessä on tummanharmaa täplä. Päälaen etuosa on tuhkanruskea ja kaksi keskimmäistä pyrstösulkaa selänharmaat.

Nuorella linnulla päälaki on etuosastaan ruskeankirjava tummeten taaksepäin. Niskan ruskeanmusta väritys ulottuu silmiin asti.

Harmaankeltaisissa etuselässä ja hartioissa on V:n muotoisia ruskeita täpliä, jotka tekevät suomumaisen vaikutelman. Vatsapuoli on valkea samoin kuin pyrstön reunimmaisat sulat, kun taas muut pyrstösulat ovat harmaat, valkoreunaiset, kärjissä tummanruskeat täplät. Yläperä ja pyrstön yläpeitinhöyhenet ovat tuhkanharmaat, viimeksi mainitut vaaleakärkiset. Siivet tummemmat kuin vanhalla linnulla: pienet peitinhöyhenet tummanharmaat, keskimmäiset vaaleammanharmaat, ruostereunaiset ja isot peitinhöyhenet harmaansiniset. Koivet ovat oranssinkeltaiset (ad) tai ruskeankeltaiset (juv). Nuoren linnun nokka on ruskea, alanokan tyvestä likaisenkeltainen. Kutsuääneksi mainitaan nenäsointinen "knjek", mutta pesäpaikoilla muitakin ääniä, kuten "tit-tit-tit", "skerrek", "kiri-viri", varoitusaäni käheä "vöp vöp". Poikasella helisevä "kilili".

Laji lentää hyvin nopein siiveniskuina ja tekee miltei kahlaajamaisen vaikutuksen. Saalistaessaan lentää matalalla vedenpinnan yläpuolella, koukkaisee tavan takaa ylös räpyttelemään paikallaan siivet koholla ja jatkaa lentoaan tai syöksysukeltaa veteen.

Pikkutiira on linnustossamme uusia tulokkaita, joka nykyisin pesii mm. Perämerellä muutamien paikoin. Lisäksi rannikoilla nähdään säännöllisesti harhailijoita, sen sijaan sisämaasta tunnetaan vain vähän havaintoja.

KIRJALLISUUS

HAARTMAN v. L., HILDÉN O., LINKOLA P., SUOMALAINEN P., TENOVUO R. 1963-72: Pohjolan linnut värikuvin. - Helsinki

ISOHAARAHAUKKA *Milvus milvus*★ LIPERIN VIINIJÄRVELLÄ KEVÄÄLLÄ 1971

Olavi Eskelinen

Ajaessani 25.4.1971 Erkki Kiiskisen kanssa Joensuu-Kuopio-tietä Viinijärveltä Outokumpuun aurinkoisen, mutta koleaan aamusään vallitessa pysähdyimme katsomaan tien eteläpuolella kaartelevaa isoa petolintua. Koon ja kaarevan siipien asennon puolesta lintu toi aluksi mieleen kalasääksen. Linnun tultua lähemmäksi tunnistin sen isohaarahaukaksi. Lintu kaarteli n. 50 m korkeudella tien yläpuolella, jolloin sen tuntomerkit näkyivät selvästi: vaalean punaruskea väri, siipien suuret valkeat laikut, vaalea eturuumis ja pitkä, vaalea, selvästi haarainen pyrstö, jota lintu taivutteli haarahaukan tapaan. Seurattuani lintua aluksi kiikarilla otin siitä kuvan, jossa linnun tuntomerkit, pyrstö ja siipilaikut, näkyvät selvästi, vaikka lintu näkyy siinä kovin pienenä. Kaarreltuaan ja liideltään tien yläpuolella sen suuntaisesti lintu katosi luoteeseen Outokumpua kohti.

TIEDONANTOJA

Pikkukäpylinnut (*Loxia curvirostra*) ruokintapaikalla

Siipirikossa 1/79 Matti Kapanen tiedotti kauraa syöneistä pikkukäpylinnuista. Itse havaitsin 18.3.1979 ruokintalavallani 2 (♂ja♀) pikkukäpylintua, jotka ahnaasti söivät kauran jyviä. Ne kävivät ainakin kolmesti syömässä tuona päivänä. Piipahtivatpa ne pienemällä lintulaudallakin, mutta eivät siinä rohjenneet ruokailla.

Hannu Lehtoranta

KÄPYTIKKA *Dendrocopos major* PESINYT PÖNTÖSSÄ

Kesällä 1978 pesi käpytikka pöntössä Kontiolahden asemankylällä. Pesäpaikan ympäristö on mäntykangasta ja vain harvassa kasvaa muita puulajeja, kuten koivua, jossa pönttö sijaitsee 3,5 metrin korkeudella.

Pönttö on tehty katkaisemalla käpytikan luonnon kolo molemmin puolin, jonka lisäksi siihen on laitettu lautakatto, vaikkakin kolon katto on luonnonmukaisen pyöreä. Heinäkuun 5. päivänä rengastin pesän kolme poikasta. Käpytikan pönttöpesintä oli vajaan 100 metrin päässä talosta ja niissä maisemissa oli varmaankin puutetta laho-putta.

Kimmo Koskela

TIEDOTUKSIA

UUSI ALAOSASTO JUUKAAN

Pääsiäislauantaina 14.4.1979 perustettiin PKLT:n uusin alaosasto - Juuan Lintuharrastajat. Toimintaa käynnistämässä oli Joensuusta Risto Juvaste. Tilaisuuden yhteyteen oli järjestetty pönttö- ja lintuharrastusnäyttely sekä diaesityksiä kolo- ja pihapiirin linnuista. Näyttelyyn tutustui lähes 40 asiasta kiinnostunutta juukalaista. Varsinaiseen perustavaan kokoukseen osallistui 14 lintuharrastajaa, jotka alustavasti keskustelivat yhdistyksen säännöistä ja tulevasta toiminnasta. Ensimmäisenä toimintana päätettiin järjestää yhteisretki 29.4. Tälle retkelle osallistui 11 harrastajaa. Retken jälkeen pidettiin kokous, jossa yhdistykselle hyväksyttiin säännöt. Osanottajia oli 16.

Hannu Lehtoranta

VETOOMUS ERIKOISISTA PÖNTTÖPESINNOISTÄ

Olen kiinnostunut erikoisista lintujen pönttöpesinnoistä ja tarkoituksenani on saada mahdollisimman täydellinen kuva P-K:ssa pesivistä kolopesijöistä. Tervetulleita ovat myös tiedot erikoisista luonnonkolopesinnoista. Havainnot voivat olla erikoisista pönttölajeista tai tavallisempien lajien erikoisista pesäpaikoista, kuten matalalla olevat pesät ja erikoisen lähekkäin pesivät linnut. Havainnot voi lähettää osoitteella: Kimmo Koskela, Urheilukatu 9 A 12, 81700 Lieksa. Tuloksiin palataan Siipirikon palstoilla.

POHJOIS-KARJALAN LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS r.y:n TOIMINTAA

Kokoukset: ma 3.12. ohjelmassa mm. Juha Tiaisen esitelmä suorite-
tuista lintulaskennoista, harrastajatutkinto, ääninäytteitä

ke 23.1.-80 vuosikokous, viralliset asiat ja hyvät höystöt

Kokoukset pidetään Joensuun korkeakoulun biologian laitoksella klo 18.30, ennen kokousta klo 17.30 alkaen pidetään toimintaryhmien palaverit. Tule mukaan aktiiviseen toimintaan!

LUONNONKUVATILAISUUKSIA 17-18.11.-79

Pekka Helo esittää diakuvia Kainuun linnuista ja luonnosta. Tilaisuudet kestävät noin puolitoista tuntia ja ne pidetään seuraavasti:

lauantaina 17.11. Nurmeksessa klo 15.00 Juuassa klo 18.00
sunnuntaina 18.11. Outokummussa klo 12.00 Joensuussa klo 15.00
Lieksassa klo 19.00

YHDISTYKSEN KIRJASTOSTA

Yhdistyksen kirjastoon, joka yhä sijaitsee Joensuun kaupunginkirjaston lukusalin kerhohuoneessa, ovat Siipirikossa 1/78 ilmoitettujen lehtien lisäksi tulleet kuluneen vuoden aikana seuraavat lintulehdet.

AUREOLA: 1978: 1-2, 1979: 1,

HIPPIÄINEN: Suupohjan Lintuharrastajat r.y.
1977: 3, 1978: 1, 2, 3, 1979: 1,

KANTAHÄMEEN LINNUT: Kantahämeen Lintumiehet r.y.
1975: 1, 1978: 1, 2, 1979: 1,

KESKISUOMEN LINNUT:
1978: 1, 2, 1979: 1, 2,

KOKKO: Lapin Lintutieteellinen Yhdistys
1978: 2-3, 1979: 1,

KYMENLAAKSON LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS:
1978: 1, 2, 1979: 1,

LINTUMIES: Suomen Lintutieteellinen Yhdistys r.y. - LYL
1978: 1-4, 1979: 1, 2,

LINTUVIESTI: Tampereen Lintutieteellinen Yhdistys r.y.
1978: 1, 3, 4

ORNIS KARELICA: Etelä-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.
1978: 1, 2, 3, 1979: 1,

POHJOIS-SAVON FAUNISTINEN KATSAUS 1977 (4 kpl)

POHJOIS-SAVON LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS: Jäsentiedote 2/79

POHJOIS-POHJANMAAN LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS: Jäsentiedote
1978: 1, 2

PÄIJÄT-HÄMEEN LINNUT: Päijät-Hämeen Lintutieteellinen Yhdistys r.y.
1977: 3, 1978: 1, 2, 3, 1979: 1,

SATAKUNNAN LINNUT: Porin Lintutieteellinen Yhdistys r.y.
1978: 1-4, 1979: 1,

SAVON LUONTO: Kuopion Luonnonystävien Yhdistys r.y.
1973: 1, 2, 1977: 1, 2, 4

SIIPIRIKKO: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.
1978: 1, 2, 3, 1979: 1,

SIRRI: Kemin Lintuharrastajat Xenus r.y.
1977: 1-4, 1978: 1, 2, 3-4, 1979: 1,

SUOMEN LUONTO: Suomen Luonnonsuojeluliitto r.y.
1978: 1, 7, 8

SUOMENSELÄN LINNUT: Suomenselän Lintumiehet r.y.
1971: 2, 1975: 2, 1976: 1-4, 1977: 1, 2, 3, 4, 1978: 1-3,4,
1979: 1, 2,

TRINGA: Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys r.y.
1978: 1-4, 1979: 1, 2,

TURUN LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS R.Y.: Jäsentiedote: 1978:6, 8
Ukuli: 12, 13, 1979: 1,2 1979: 2, 3, 4, 5,

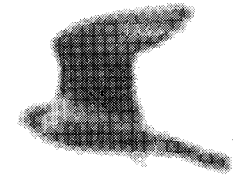
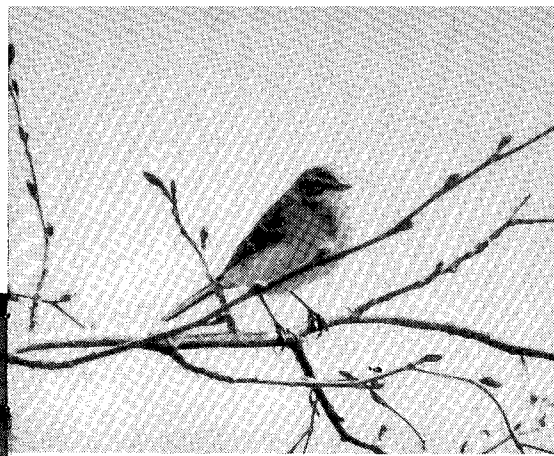
VÄR FÅGELVÄRLD: Sveriges Ornitologiska Förening r.f.
1978: 1-4, 1979: 1,

ÅLANDS FÅGELSKYDDSFÖRENING 1927-1977

EUROOPAN VARPUSLINNUT: SUKUPUOLEN JA IÄN MÄÄRITYS; Lars Svensson

SIIPIRIKKO KAIPAA

- valokuvia linuista, lintujenharrastuksesta, lintupaikoista jne.
- kirjoituksia lintujenharrastuksesta, lintupaikoista, lintujen suojelusta
- tiedonantoja

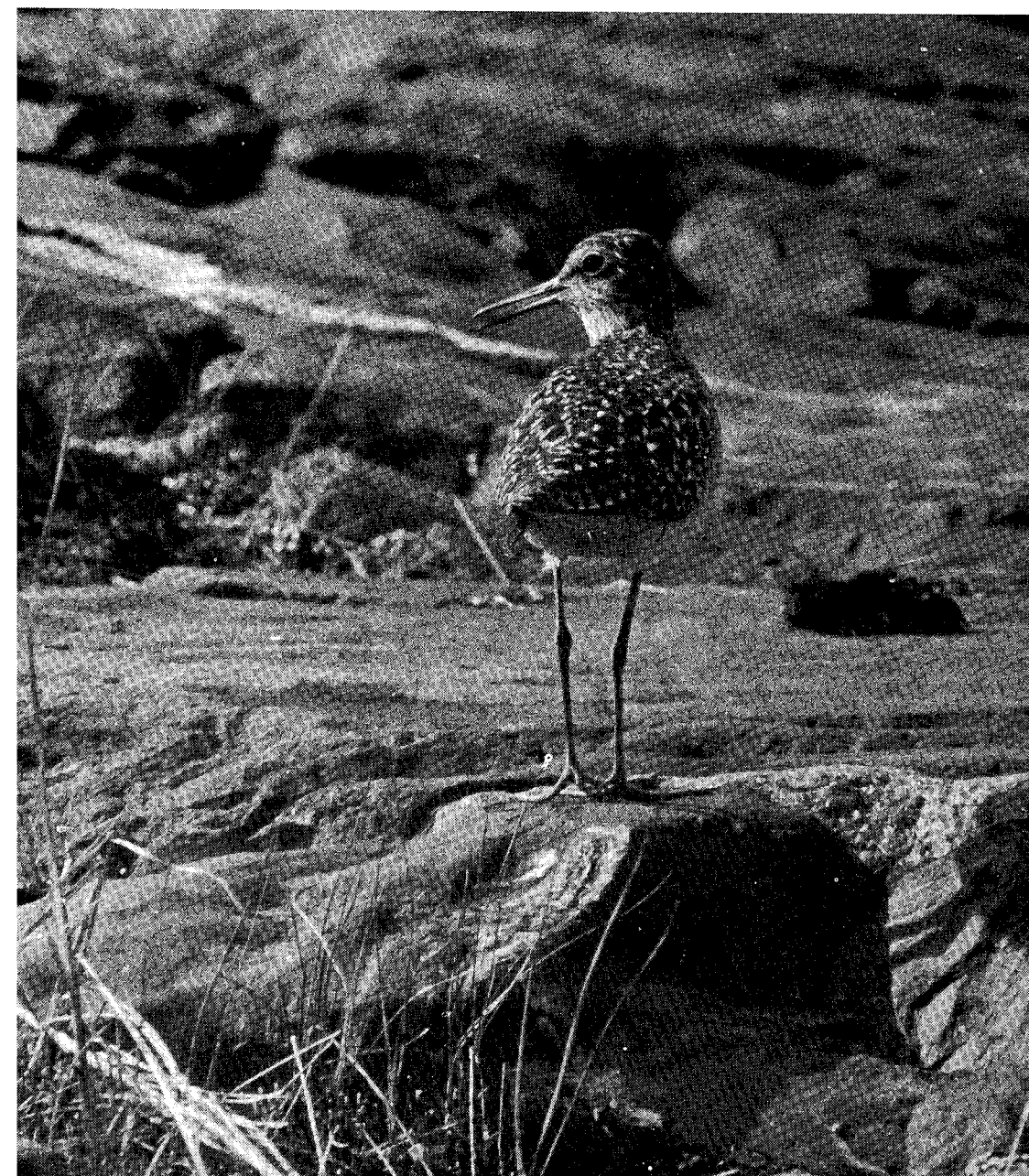

Molemmat lajit kuvattu toukokuussa.

MÄÄRITYSPÄHKINÄ

MÄÄRITYSPÄHKINÄ on uusi vakiopalsta lehdessämme. Palstan tarkoituksena on esitellä sellaisia lintuvalokuvia, joista lajin määrittäminen ei olisi aivan helppoa ja yksinkertaista ja tuottaisi jokaiselle harrastajalle, kokeneemmallekin, hieman päänvaivaa. MÄÄRITYSPÄHKINÄ ei ole kilpailu, johon lähetettäisiin vastauksia ja jossa jaettaisiin palkintoja, vaan pelkkää valokuvallista purtavaa kaikille määritysnälkäisille. Jotta pähkinä jäisi purematta, annetaan määritysongelmaan seuraavassa numerossa vastaus, jossa lyhyesti esitellään, kuinka laji kuvasta voidaan määrittää ja millä perustein.

Jotta palsta lähtisi pyörimään, tulisi jäsenten lähettää ennennäkemättömiä mysteerikuvia toimitukselle lajinimellä ja kuvanotto-kuukaudella varustettuna. Kuvien laadun ei välttämättä tarvitse olla ensiluokkainen.

Lintumies - tilaa LINTUMIES

Lintumies on Lintutieteellisten Yhdistysten Liitto ry:n (LYL) julkaisema neljästi vuodessa ilmestyvä lintuharrastukseen keskittyvä erikoislehti. Vuosikerran sivumäärä on 192. Lehden sisältö koostuu pienistä tutkimusartikkeleista, tiedonannoista, kirja- ja lehtiesittelyistä, ajankohtaisesta lintutieteellisestä keskustelusta, LYL:n kenttäorganisaation tuottamista vuodenaikaiskatsauksista, Rariteettikomitean katsauksista ja määrittelyongelmia käsittelevistä artikkeleista, Rengastustoimiston rengaslöytöraporteista...

Lehden tilaushinta vuonna 1979 on LYL:n jäsenjärjestön jäsenille 25:-, muille 30:-. Tilauksen voi suorittaa maksamalla mainittu summa postisiirtotilille 398 57-6 osoitteella Lintumies-lehti/Heikki Lokki, Santavuorentie 3 C 40, 00400 Helsinki 40. Alkuvuoden numerot saat paluupostissa.

Lisäksi voit tilata vanhoja vuosikertoja hintaan 4:-/numero. Tilaamalla vanhoja numeroita saat täydellisen kokoelman suomalaisia rengaslöytötuloksia analysoivia artikkeleita ja voit seurata käynnissä olevaa keskustelua linjalaskennoista sen alusta asti.

ETSINTÄKUULUTUS

Jos sinulla on ns. "susidioja", niin vaihda ne diakehyksiin. Kuvia tarvitaan koulutustoiminnassa. Tarkempia tietoja saat ottamalla yhteyden Risto Juvasteeseen os. 80510 Onttola, puh. 80293.